

הסברה מהירה ויעילה במקרה של טרור בלתי קונבנציונאלי צפויה להפחית תגובות פאניקה של הציבור

מוראל רגולר¹, יוסי רבי², אסתר קרסנר², פרופ' קובי פלג^{1,3}, ד"ר מורן בודס^{1,3}

¹ המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר, תל-השומר, ² יחידת "תבונה", מטה הממונה על ההתגוננות, משרד הביטחון, הקריה, תל-אביב, ³ החוג לרפואת אסון והתכנית הרב תחומית למנהלים לניהול מצבי חירום ואסון, אוניברסיטת תל-אביב

רקע: טרור בלתי קונבנציונלי (טב"ק) כולל שימוש בחומרים כימיים, ביולוגיים ורדיולוגיים לצרכי זרעית פחד ופגיעה בחיים וברכוש. ממד אי-הודאות באירועי טב"ק הוא מוגבר ומכאן שתרחישים אלה צפויים לעורר תחושת חרדה בקרב הציבור. גורמי מקצוע במשרד הבריאות מניחים כי אלפים ואף רבבות יפנו לטיפול רפואי בקרות אירוע טב"ק באופן שייצור עומס משמעותי על בתי החולים. עד כה, הנחת עבודה זו לא הייתה מבוססת עובדות. הצורך בבחינת היווה התשתית למחקר זה.

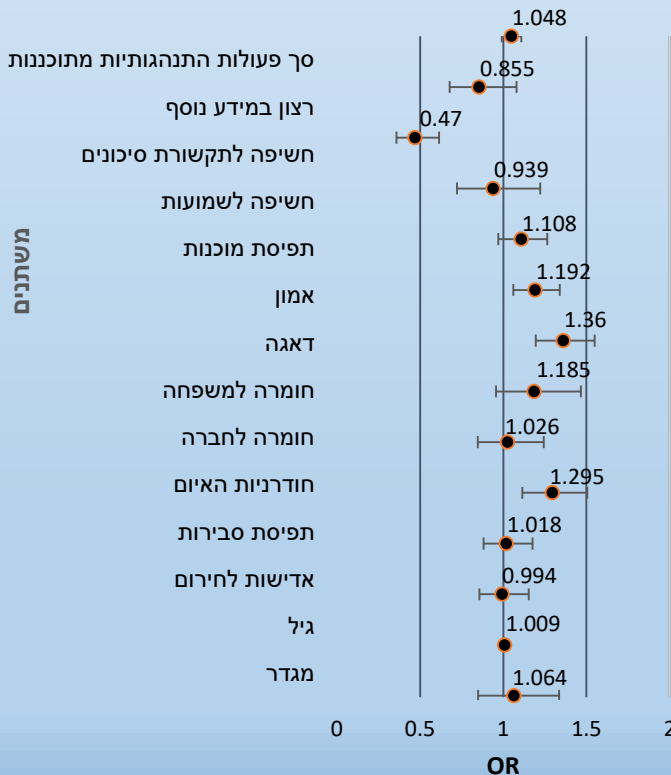
מטרה: בחינת כוונות התנהגות הציבור, בפרט הגעה לטיפול רפואי בבית החולים, בקרות אירוע טב"ק וכן את השפעת תקשורת הסיכונים על כוונות ההתנהגות שלו.

שיטות: מחקר חתך מקוון בוצע במהלך מאי 2020. 1,802 בגירים בישראל הוקצו אקראית לשלוש זרועות מחקר עיקריות ובכל אחת נבחנו דיווחי חדשות קלאסיים מול דיווח ברשתות חברתיות, וכן חשיפה להסברה ותקשורת סיכונים. חלק מהנבדקים נחשפו לפוסט חדשות כזב ("פייק ניוז"). משתני המחקר המרכזיים נאספו באמצעות שאלון מקוון. כוונת ההתנהגות של הנשאלים נבחנה לפני ואחרי התערבות. בחינת התוצא העיקרי נעשתה באמצעות רגרסיה לוגיסטית אורדינאלית.

ממצאים:

- ❖ רוב (64.4%) הנשאלים השיבו כי הם מודעים לאיום הטב"ק.
- ❖ כמחצית (~45%) מהמשיבים דיווחו כי יש סיכוי גבוה או גבוה מאד שיפנו לקבלת טיפול רפואי לאור התרחיש שהוצג עבור כל סוגי הטב"ק.
- ❖ משיבים שנחשפו לתקשורת סיכונים והנחיות התנהגות היו בסיכוי נמוך יותר לדווח שיפנו לקבלת טיפול רפואי (OR=0.470; 95% CI: 0.359, 0.615), גם אם נחשפו לשמועות כזב, בהשוואה לאלה שלא נחשפו לתקשורת הסיכונים.

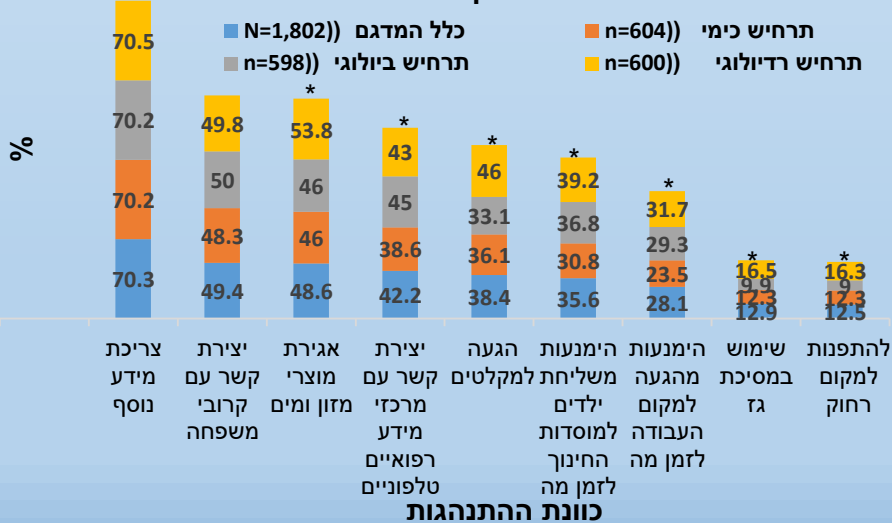
תוצאות המודל לניבוי כוונה התנהגותית להתפנות למיזן בבית החולים בעקבות אירוע טב"ק לפי כלל המדגם (N=1,802)

התפלגות תגובות הנשאלים לשאלה: "במידה ודיווח החדשות שקראת היה מתרחש במציאות, מה היה הסיכוי לדעתך שתפנה לטיפול רפואי בבי"ח?" (N=1,802)

הסיכוי	כלל המדגם (N=1,802)	תרחיש כימי (n=604)	תרחיש ביולוגי (n=598)	תרחיש רדיולוגי (n=600)
מאד נמוך	196 (10.9%)	63 (10.4%)	66 (11.0%)	67 (11.2%)
נמוך	284 (15.8%)	99 (16.4%)	88 (14.7%)	97 (16.2%)
בינוני	501 (27.8%)	157 (26.0%)	160 (26.8%)	184 (30.7%)
גבוה	545 (30.2%)	189 (31.3%)	191 (31.9%)	165 (27.5%)
גבוה מאד	276 (15.3%)	96 (15.9%)	93 (15.6%)	87 (14.5%)

התפלגות (%) המשיבים שצינו כוונת התנהגות עבור כל סוגי הטב"ק

מסקנות: מחקר זה ביסס את הנחת העבודה של מערכת הבריאות מחשש להצפת בתי החולים בקרות אירוע טב"ק. מהמחקר עולה כי לתקשורת הסיכונים השפעה רבה במיגור והפחתת התנהגויות בלתי רצויות של הציבור בעקבות האירוע. המלצות: יש לפעול ליציאת תשתית הסברתית יעילה, מהירה, שקופה ועקבית שתוכל להפחית חרדה ולצמצם התנהגות בלתי רצויה של הציבור באירועי טב"ק.